

Nr 20.

Ankom till riksdagens kansli den 13 april 1915 kl. 8 f. m.

Utlåtande, i anledning av väckt motion om ändrad lydelse av 3 § i förordningen angående försäljning av alkoholfria drycker samt svagdricka.

Närvarande: herrar Lindhagen, Söderbergh, Trana, Gezelius, greve Lagerbjelke, Alexanderson*, greve Spens, Hult*, Dahl*, Pettersson i Bjälbo, Persson i Norrköping, Gustafsson i Örebro, Holmdahl*, Igel, Lindley i Söderhamn och Lindqvist i Kosta*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Uti en inom andra kammaren väckt, till lagutskottet hänvisad motion, nr 53, hava herrar *Mossberg, Persson* i Björsbyholm och *Berg* i Munkfors, med instämmande av herrar *Åkerlindh, Andersson* i Skrädene och *Anderson* i Knapasjö, hemställt: »att riksdagen ville besluta att 3 § i kungl. förordn. av den 9 juni 1905 om försäljning av alkoholfria drycker och maldrycker måtte erhålla följande ändrade lydelse:

Vill någon bedriva utskänkning av tillagade alkoholfria drycker och svagdricka göra därom skriftlig anmodan — — — på landet hos länsmannen med uppgift å ställe, där utskänkningen skall äga rum, samt med bifogande av betyg om god frejd. Har anmälan sålunda skett, skall länsmannen inhämta kommunalnämndens åsikt om sökandens lämplighet samt om föreliggande behov och endast i de fall, där kommunalnämnden lämnar sitt vitsord, skall rättighet meddelas.»

Till stöd för sitt förslag hava motionärerna anfört följande:

»Kungl. förordningen angående försäljning av alkoholfria drycker och svagdricka av den 9 juni 1905 stadgar: Vill någon bedriva utskänkning av tillagade alkoholfria drycker eller svagdricka göra därom skriftlig anmälan — — — på landet hos länsmannen med uppgift å ställe, där utskänkningen skall äga rum, samt med bifogande av betyg om god frejd. Har anmälan sålunda skett skall meddelas bevis att anmälan behörigen

Motionen.

skett. Samma förordning stadgar vidare, att länsmanen skall om meddelat tillståndsbevis underrätta kommunalnämndens ordförande, vilken endast har att lägga länsmannens skrivelse till handlingarna.

Nu kan man tycka, att för så oskyldiga drycker som dessa svagare maltdrycker borde en dylik förordning vara fullt tillfredsställande, helst som samma förordning stadgar rätt att beivra eventuella lagöverträdelser.

Erfarenheten ute från landsbygden säger oss dock att i många fall, där dylika rättigheter meddelats, dessa rättigheter kommit i händerna på personer, vilka ej sökt rättigheterna för att med sin försäljning fylla ett allmänhetens behov, utan endast för att tjäna penningar på den oerfarna ungdomen.

Denna lockas dit och det upplåtes lokal till förlustelser, vilket gör att ett dylikt försäljningsställe ofta bliver ett tillhåll dit ungdomen drages på sina lediga stunder. Slantarna offras och grunden lägges i mången ynglings sinne till ett fortsatt supigt liv. Lägges härtill att försäljningsrättsinnehavaren, där vaksamheten över försäljningen är slapp, tillåter sig att tillsamman med de svagare — även sälja starkare — maltdrycker, så torde det vara uppenbart, att vägen att få dessa rättigheter är för lätt och att försäljningen i många fall verkar demoraliserande.

Att beivra eventuella lagöverträdelser står ju öppet, men dels har det visat sig att obehaget och risken för enskild person är stor, dels ock att rörelsen även under fullt lagliga former kan verka demoraliserande.

Svagaste punkten i förordningen i fråga tycks vara, att rätt till utskänkning icke beror på någon som helst prövning och sålunda lätt kan komma i händerna på samvetslösa ockrare.

För att råda bot för påvisade brister skulle enklaste sättet vara att ansökan om dylik utskänkingsrätt skulle ingivas till kungl. maj:ts befallningshavande eller länsmanen i orten, vilken hade, att innan utskänkingsrätten beviljades först inhämta kommunalnämndens yttrande om sökandens lämplighet och om föreliggande behov av en dylik utskänkning.»

*Utskottets
yttrande.*

Enligt kungl. förordningen den 24 oktober 1885 angående försäljning av vin, maltdrycker, kokat kaffe och andra tillagade icke spirituösa drycker fordrades för att få mot betalning tillhandagå allmänheten med kokat kaffe, te, chokolad eller andra tillagade, icke spirituösa drycker såsom regel endast anmälan, i stad hos magistraten och på landet hos kommunalnämndens ordförande och länsmanen i orten. Vid denna anmälan skulle finnas fogade betyg om god frejd och uppgift å det ställe, där försäljningen skulle äga rum. Beträffande åter s. k. svagdricka gällde enligt nämnda förordning samma bestämmelser som angående vin och öl.

Sedan vid upprepade tillfällen såväl inom som utom riksdagen önskemål framställtts därom, att även handeln med svagdricka måtte frigivas, framlades vid 1905 års riksdag förslag till förordning angående försäljning av tillagade alkoholfria drycker samt svagdricka. Detta förslag avsåg att uti ovan omnämnda hänseende jämställa försäljningen av svagdricka med försäljningen av övriga tillagade alkoholfria drycker.

I motiven till nämnda förslag framhölls av departementschefen, att »i mån som kravet på strängare bestämmelser beträffande handeln med de starkare maltdryckerna till förekommande av deras användning såsom rusdrycker tränger sig fram och inom lagstiftningen vinner godkännande, framstår onekligen alltmera dessa bestämmelsers tillämplighet jämväl å handeln med svagdricka, vilket icke kan betecknas såsom en rusdryck, utan är ett billigt och av stora delar av vårt folk gärna använt närings- och njutningsmedel, såsom en oegentlighet och ett onödigt eller för nykterhetssträvandena rent av skadligt hinder för åtkomsten av sistnämnda dryck. Det naturligaste och riktigaste synes därför vara att likställa svagdricka med de tillagade, alkoholfria drycker, som avses i 8 § av den nuvarande förordningen angående försäljningen av vin, maltdrycker m. m.»

I överensstämmelse med de principer, som sålunda ligga till grund för 1905 års kungl. förordning, stadgas i dess 1 §, att försäljningen av tillagade alkoholfria drycker, som ej sker till förtäring på stället, är med de inskränningar, förordningen föreskriver, tillåten under samma villkor, som för handeln i allmänhet äro gällande, och i 3 § föreskrives, att därest någon vill bedriva utskänkning av sistnämnda drycker såsom regel endast erfordras, att därom göres skriftlig anmälan i Stockholm hos överståthållareämbetet, i annan stad hos magistraten och på landet hos länsmanen med uppgift å det ställe, där utskänkningen skall äga rum, samt med bifogande av betyg om god frejd.

Förevarande motion riktar sig väsentligen mot den princip, som således ligger till grund för 1905 års ovannämnda förordning. De missförhållanden, som enligt motionärernas mening förefinnas beträffande utskänkning av dessa alkoholfria drycker, härröra sig, anse motionärerna, i synnerhet från den frihet, som lagstiftningen lämnat den enskilde att idka dylik utskänkingsrörelse. Följaktligen vilja motionärerna finna korrektivet mot dessa missförhållanden däruti, att denna frihet upphäves och rätten till utskänkning göres beroende av en föregående prövning i det särskilda fallet. Denna prövning skulle anförtros åt kommunalnämnd och länsman, på så sätt, att det slutliga avgörandet skulle ligga i länsmannens hand, med

skyldighet dock för honom att »endast i de fall, där kommunalnämnden lämnar sitt vitsord», meddela rättighet till utskänkning.

Enligt utskottets mening kan ett upphävande av den på detta område nu gällande friheten icke anses tillräckligt motiverat. I likhet med vad särskilda utskottet nr 2, till vilket förslaget till nu ifrågavarande förordning år 1905 hänvisats, gör gällande, torde till en början anledning icke föreligga att »med lagbestämmelser, avsedda att förhindra missbruk av drycker, vilka vid omåttligt förtärande verka berusande, binda försäljning av drycker, som icke äro rusgivande».

De föreslagna bestämmelserna synas även därutinnan mindre lämpliga, att rätten till utövande av en i och för sig oskadlig näringsverksamhet skulle göras beroende av underordnade myndigheters diskretionära prövning samt en sökande, såsom förslaget är framställt, ej ens skulle beredas möjlighet att söka rättelse i ett uppenbarligen omotiverat avslag å sin framställning om rätt till utskänkning av i motionen omfördälda drycker. En sådan befogenhet skulle ock kunna leda till missbruk.

I jämförelse med de för utskänkning av vin och öl uppställda villkor skulle förslaget dessutom i viss mån innebära en större stränghet. För erhållande av rätt till utskänkning av vin och öl erfordras nämligen skriftlig ansökan hos vederbörande Kungl. Maj:ts befallningshavande, med uppgift å det ställe, där utskänkningen skall äga rum, samt med bifogande av betyg om god frejd. Över ansökningen åligger det Kungl. Maj:ts befallningshavande att i stad av magistrat och stadsfullmäktige eller, där sådana ej finnas, allmän rådstuga samt å landet av kommunalnämnd och kommunalstämma inhämta utlåtanden, vilka böra innehålla bestämt till- eller avstyrkande med angivande av skälen därför. Har dylik ansökning blivit avstyrkt, i Stockholm av stadsfullmäktige och å annan ort av båda de kommunala myndigheter, som i ärendet hörts, må densamma ej bifallas.

Till dessa principiella invändningar kan fogas, att förslaget så till vida lider av en inkonsekvens, som detsamma endast avser landsbygden, vadan ett bifall till detsamma borde förenas med enahanda föreskrift för stad.

Med detta har utskottet dock ej velat säga, att ej missförhållanden kunna äga rum i samband även med sådan utskänkning, som motionen avser. De erfarenheter, som ligga till grund för densamma, torde nog finnas på åtskilliga håll. Men detta har också i lagen redan förutsetts genom bestämmelser, avsedda ej blott att förebygga dylika oegentligheter utan även att bereda möjlighet till deras rättande. Sålunda stadgas dels i 3 § 1 mom., att vid anmälan skall, såsom ovan nämnts, finnas fogat betyg om god

frejd, dels i samma § 2 mom. att bevis om skedd anmälan icke må meddelas den, som vederligen jämlikt 8 § 1 eller 2 mom. står under förbud att utskänka drycker, som förordningen avser, eller genom gällande beslut, som ej avser endast visst tillfälle, förbjudits att försälja vin eller öl, ej heller den, om vilken är vederligt, att honom meddelat tillstånd att försälja vin eller öl återkallats, eller att han dömts förlustig rätt till detaljhandel med brännvin eller försäljning av vin, öl eller sådana drycker, som i motionen avses, dels i 6 § 1 mom., att utskänkning i regel icke må äga rum senare å dag än kl. 10 på aftonen, dels ock att om å försäljningsställe, där på grund av anmälan eller tillstånd enligt 3 § utskänkning idkas, förekomma oordningar, eller därstädes bedrives osedlighet, äger överståthållareämbetet, magistraten eller kommunalnämnden att förbjuda rörelsens bedrivande. Beslut därom går genast i verkställighet men skall underställas Kungl. Maj:ts befallningshavande, som har att för viss tid fastställa förbudet eller ock upphäva detsamma. Kungl. Maj:ts befallningshavande är nu i oförmälda fall jämväl berättigad att omedelbart meddela förbud, på sätt ovan nämnts.

Det förefaller utskottet, som om dessa bestämmelser borde kunna vara tillfyllestgörande, därest de effektivt tillämpas.

Utskottet får därför hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 12 april 1915.

På lagutskottets vägnar:

CARL LINDHAGEN.